

Jurnalımızın əvvəlki buraxılışında biz toyu qabaqlayan polyak adət ənənələrindən və kəbinkəsmədən söz açmışdıq. Adət ənənələr yerinə yetirilib, gənc cütlüyü qonaqlarla bir yerdə bu xoşbəxt hadisəni qeyd etməyə yollanırlar. Ənənəvi polyak toyu ona məxsus coşqunluqla və uzun davam etmə ilə seçilir. Bu bayram zarafatla, bəy və gəlin tərəfindən qonaqlar arası yarışmalarla, musiqi ilə, rəqslərlə, səhərə kimi şənliklərlə, mahnılarla, zərif yeməklərlə, ən yaxşı içkilərlə dolu bir bayramdır.

В предыдущем номере журнала мы рассказали о польских традициях предшествующих свадьбе и о венчании. Обряды позади, молодая пара вместе с гостями отправляется праздновать это радостное событие. Традиционная польская свадьба известна своей задорностью и продолжительностью. Это праздник, который насыщен шутками, соревнованиями между гостями со стороны жениха и невесты, музыкой и танцами, весельем до утра, песнями, изысканными блюдами и лучшими напитками.

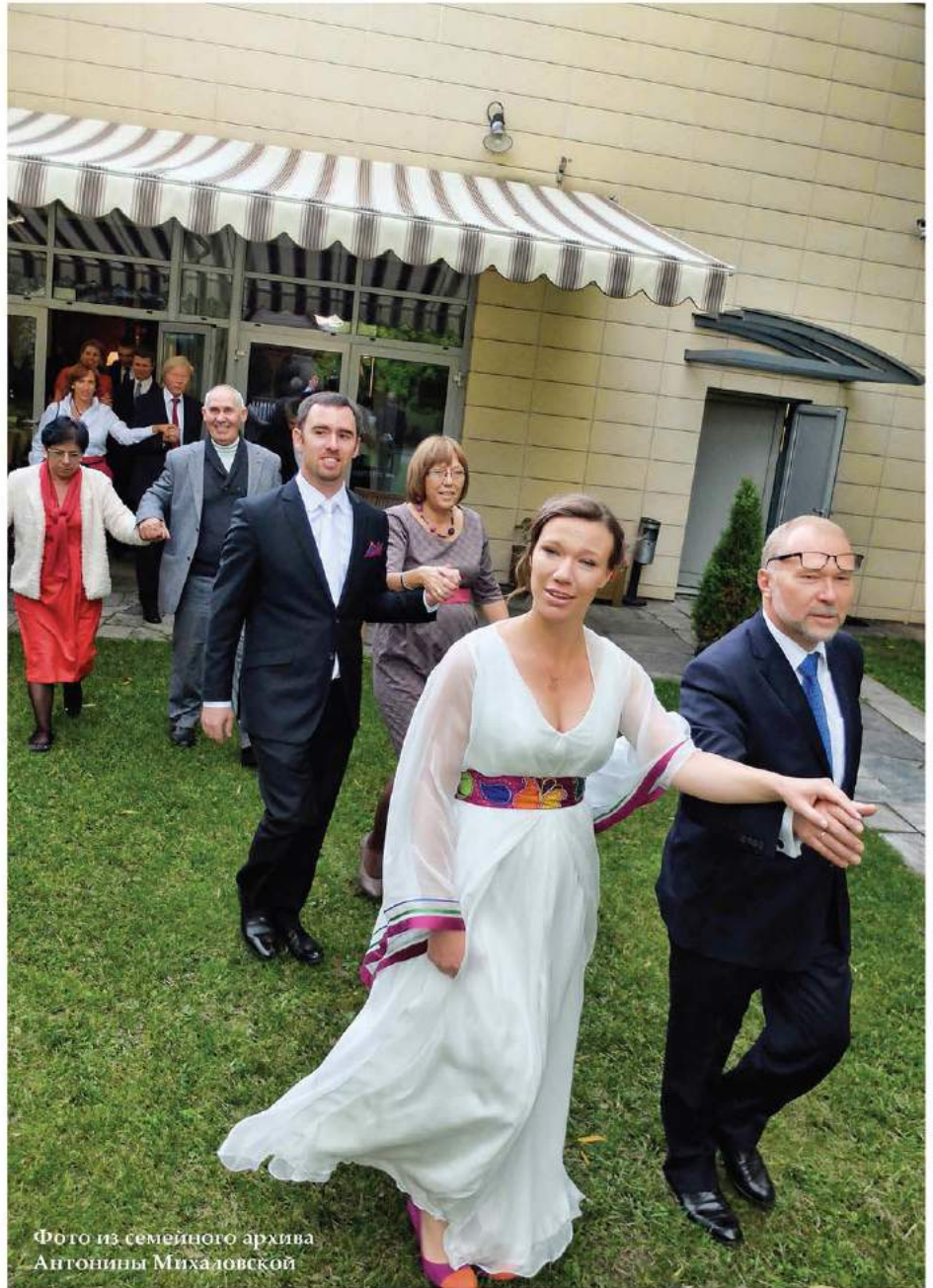

Фото из семейного архива Антонины Михаловской

POLŞADA TOY'ƏNƏNƏLƏRİ

Stanislava Mütəllimova

СВАДЕБНЫЕ ТРАДИЦИИ В ПОЛЬШЕ

TOY ZALINDA GƏNC CÜTLÜYÜN QARŞILANMASI. Qonaqlar zala birinci gəllirlər, süfrələr artıq açılıb, zal bəzədilib. Polşada toyu aparən orkestri dəvət etmək adətdir. Orkestr gənc cütlüyü toy musiqisi ilə salamlayır. Valideynlər polyak adət ənənəsinə uyğun olaraq gənc cütlüyü duz çörəklə qarşılıyır. Çörəyi xüsusi reseptlə bişirirlər və adətən gənc cütlüyün adları ilə bəzəyirlər. Gənc cütlük bərəkətli və xoşbəxt həyat yaşasın deyə duz və çörək bir simvolik hədiyyədir. Sonra bəy gəlini qucağına alıb "Mendelson marşı" sədələri altında qarıdan keçirdir.

İLK TOST. Gənc cütlük qonaqlar arasında, qədəhlər şampanla doldurulub, gənclərin sağlamlığına və xoşbəxtliyinə ilk tost deyilir. Sonra gənc cütlük boş qədəhləri öz üzərindən atırlar, qədəhlər xoşbəxtlik üçün əlbəttə ki sınımalıdırlar. Yeni ailə

Фото Ярослав Будзински

quranlar üçün tanınmış Sto lat (Yüz yaşa) mahnısı səslənir. Bu doğum, ad günləri, toylar üçün ənənəvi polyak mahnısıdır. Onu hamı tanıyır, balacalardan tutmuş böyüklərə qədər. Onu sağlamlıq, xoşbəxtlik və uzunömürlük arzu etmək mümkün olan hər bir yerdə ifadə edirlər. Gənc cütlük və valideynlər üçün bu mahnı axşam zamanı bir neçə dəfə səslənəcək.

İLK RƏQS. İlk rəqs adətən gənc cütlüyündür, sonra valideynlər və qonaqlar qoşulurlar. Keçmişdə ilk toy rəqsi XV əsrdə "xodzoni" altında yaranan əzəmətli Polonez rəqsi idi. Bütün milli bayramlarında rəqslər bu rəqslə başlanırdı. Vaxt getdikcə ənənələr dəyişib, gənc cütlük öz ilk rəqsi üçün musiqi kompozisiyanı özləri seçə bilirlər, amma adətən Polonezi seçirlər – polyakların ən sevimlisi. Rəqslər polyak toyunun ayrılmaz bir hissədir, süfrə arxasında fasilə olan kimi hamı rəqs edir.

ВСТРЕЧА МОЛОДОЖЕНОВ В СВАДЕБНОМ ЗАЛЕ. Гости приезжают первыми, столы уже накрыты, зал украшен. На свадьбу в Польше принято приглашать оркестр, который ведет все торжество. Оркестр приветствует молодую пару свадебным маршем. Родители, согласно польской традиции, с хлебом и солью встречают молодоженов. Хлеб пекут по особому рецепту и часто украшают именами молодых. Хлеб-соль это символический подарок, чтобы молодая пара прожила сытую и счастливую жизнь. Далее жених переносит невесту на руках через порог двери.

ПЕРВЫЙ ТОСТ. Молодая пара в окружении гостей, бокалы наполнены шампанским, звучит первый тост за здоровье и счастье молодых. Затем молодожены пустые бокалы бросают через себя, само собой разумеется, что бокалы должны разбиться на счастье. Новобрачным исполняется популярная песня «Сто лет». Это традиционная польская песня на дни рождения, именины, свадьбы, которую знают все и стар и млад, ее поют везде, где можно пожелать здоровья, счастья и долголетия. В течение вечера еще много раз песня будет исполнена для молодоженов и их родителей.

ПЕРВЫЙ ТАНЕЦ. Первый танец традиционно для молодой пары, затем присоединяются родители и гости. Когда-то первым свадебным танцем был величественный Полонез, возникший в XV в. под именем «ходзоны». Он открывал танцы на каждом народном празднике. Со временем традиция изменилась, музыкальную композицию для своего первого танца молодожены могут выбрать и сами, но часто исполняют Полонез – один из самых любимых поляками. Танцы - обязательная составляющая польской свадьбы, в перерывах между застольем танцуют все.

ПОДАРОК. Обязательная часть любого свадебного торжества – подарки. Каждый гость лично поздравляет молодоженов, говорит пожелания. Обычно небольшие подарки, или же конверты с деньгами дарят сразу после церемонии венчания вместе с цветами, или же после первого тоста во время свадебного приема гости подходят по очереди и поздравляют молодую пару. Дарят предметы, связанные с домашним хозяйством и уютом, но деньги все равно остаются наиболее актуальным подарком.

HAĐIYYƏ. Hər bir toy mərasiminin ayrılmaz bir hissəsi hədiyyələrdir. Hər bir qonaq gənc cütlüyü şəxsən təbrik edir və arzular diləyir. Adətən kiçik hədiyyələri və yaxud içərisində pul olan zərfləri kəbinkəsmə mərasimindən dərhal sonra güllərlə bir yerdə hədiyyə edirlər və yaxud toy mərasimi zamanı ilk tostdan sonra qonaqlar gənc cütlüyə bir birinin ardınca yaxınlaşıb təbrik edirlər. Ev və evdarlıq əşyaları hədiyyə edirlər, amma nağd pul onsuzda ən aktual hədiyyə olaraq qalır.

Фото Ярослав Будзински

TOY YEMƏKLƏRİ. Toy masası polyaklarda bol və zəngin olur. Polyak naharı birinci yeməksiz olmur və toylarda da adətən əvvəl bir neçə növ şorba verirlər. Bu polyak bərşu, göbələkli pirojkilərlə ola bilər, və yaxud flyaki mal mədələrindən şorba, yaxud da, ənənəvi rosul bir neçə ət növlərdən və xüsusi ədviyyatlardan hazırlanmış bulyon. İsti şorbani səhər təklif edirlər, toyun bitməsinə yaxın. Şorbadan sonra növbə gəlir çatır bir sıra isti yeməklərə, bir neçə növ qızardılmış ət qarnirlə, həmçinin toyuq və balıq təklif edirlər. Qonaqları geniş çeşidli qəlyanaltılar gözləyir, o cümlədən pendirlər, kolbasalar, tərəvəzlər, paştetlər və şirə gəzdirilmiş yemək, cürbəcür salatlar. Desertə qonaqlara şirniyyat, tort və meyvə gətirəcəklər.

Polyak toylarında “kənd süfrəsi” açmaq ənənə olub, qonaqlar özləri masaya yaxınlaşıb öz-özünə qulluq edirlər. Burada çoxlu ət məhsullarının növləri, ev kolbasaları, piy, ənənəvi maya çörəyi, müxtəlif ev duzlama və piroqlar təklif olunur.

VALİDEYNLƏRƏ MİNNƏTDARLIQ. Valideynlərə minnətdarlıq sözləri – toyda ən həyəcanlandırıcı məqamlardan biridir. Gənc cütlüyü onları böyütdüyünə görə, tərbiyə etdiklərinə görə, qayğılarını çəkdiklərinə, sevdiklərinə, çətin anlarda kömək etmələrinə və arxa olduqlarına görə öz valideynlərinə təşəkkür edir. Axı bizim hər birimizin yaxınlarımızı demək istədiyimiz sevgi və minnətdarlıq ifadə edən çox söz var. Bununla bərabər valideynlərə adətən gül hədiyyə edirlər və balaca hədiyyələr, məsələn uşaqlıq şəkillərlə albom. Sonra isə musiqi hədiyyə gəlir, buna uyğun gələn mahnı Urşula Sipinskanın “Mənim ecazkar valideynlərim var”. Adətən bəy öz anasını rəqsə dəvət edir, gəlin isə ata ilə rəqs edir və yaxud hamu qucaqlaşır bir yerdə balaca dairədə rəqs edir.

СВАДЕБНЫЕ УГОЩЕНИЯ. Свадебный стол поляков богатый, щедрый. Польский обед не обходится без первого блюда и на свадьбе по традиции подают несколько видов супов. Это может быть польский борщ с пирожками с грибной начинкой, или же фляки суп из говяжьих рубцов, или традиционный росул бульон, который варят, используя несколько видов мяса и особые приправы. Горячий супчик предложат и под утро, ближе к окончанию свадебного гуляния. Затем следует целая серия горячих блюд, подают несколько видов жареного мяса с гарниром на выбор, также запеченную курицу и рыбу. Гостей ждет широкий ассортимент закусок, включая сыры, колбасы, овощи, паштеты и заливное, много видов салатов. На десерт гостям принесут выпечку, торт и фрукты.

На польских свадьбах стало традицией накрывать «деревенский стол», гости самостоятельно подходят к этому столу и угощаются. Здесь предложено много видов мясных копченостей и колбас домашнего производства, смалец и традиционный хлеб на закваске, различные домашние соленья и пироги.

БЛАГОДАРНОСТЬ РОДИТЕЛЯМ. Слова благодарности родителям – один из самых трогательных моментов на свадьбе. Молодая пара говорит спасибо своим родителям за то, что вырастили, воспитали, за заботу и любовь, за помощь и поддержку в трудные минуты. Ведь у каждого найдется масса слов, чтобы выразить свою любовь и признательность своим близким. Вместе с тем родителям принято дарить цветы и небольшие подарочки, например альбомы с фотографиями со своего детства. Затем звучит музыкальный подарок, наиболее

ƏYLƏNDİRİCİ PROGRAM. Gecə yarı əyləndirici programının əsas hissəsi başlanır. Polyak toylarında bu adətən müxtəlif yarışmalar və müsabiqələrdir. Oçepini adlanan bir ayin keçirilir. Ənənəvi cəmiyyətdə bu subay qızın evli qadına döndərilməsi demək idi. Gəlinin başından çələng götürüb, hörüklərini açırdılar və evli qadının rəmzi olan adətən xaç ana tərəfindən bağışlanmış ləçəyi geyindirilər. Zaman getdikcə ayin təfərrüatları çox dəyişib, ayin səs-küylü oyun olub, bəy gəlinin çoxlu sancaqla bağlanmış duvağını çıxartmalıdır. Amma ona şahidlər mane olur. Məsələn, böyük ağac qaşıqla əlindən vururlar. Sonra gəlin şahidlərin “köməkliyi ilə” bəyin qalstukunu çıxardır. Gəlin duvağını atır musiqi sədaları altında onun yanında rəqs edən subay qızlara, bəy isə öz növbəsində subay oğlanlara qalstukunu atır. Deyilənə görə, atılmış əşyaları tutan qız və oğlan yaxın zamanda evlənəcəklər, amma ayındır ki, bu mütləq deyil. Sonra qonaqların iştirakı ilə müxtəlif müsabiqələr və oyunlar təşkil olunur. Toylarda həmçinin karaoke populyardır. Qonaqlar ən populyar mahnıları ifadə edirlər, ən yaxşı ifadəçilər isə kiçik hədiyyələri qazanırlar.

подходит по этому случаю песня Уршули Сипиньской «Чудесные у меня родители». Обычно жених приглашает на танец свою маму, а невеста танцует с отцом, или же все вместе танцуют небольшим кругом в обнимку.

РАЗВЛЕКАТЕЛЬНАЯ ПРОГРАММА. В полночь начинается основная часть развлекательной программы. Традиционны на польской свадьбе всевозможные состязания и конкурсы. Например, обряд, который называется очепины. В традиционном обществе этот обряд обозначал превращение незамужней девушки в замужнюю женщину. Невесте снимали венок, расплетали косу и надевали чепец – символ замужней дамы, который она обычно получала от крестной матери. Детали обряда со временем сильно изменились, обряд стал шумной забавой. Жених должен снять с невесты фату, которая закреплена большим количеством шпилек. При этом жениху мешают это делать свидетели. Например, похлопывают руки жениха большой деревянной ложкой. Затем невеста при такой же «помощи» свидетелей снимает с жениха галстук. Невеста бросает фату незамужним девушкам, которые танцуют вокруг нее в ритме музыки, а жених в свою очередь бросает галстук неженатым парням. Считается, что девушка и юноша, которые поймали брошенный предмет, в скором времени сыграют свадьбу, жениться друг на друге они, разумеется, не обязаны. Затем организовываются различные конкурсы и игры с участием гостей. Модно и популярно также на свадьбах karaoke. Гости исполняют самые популярные песни, а лучшие исполнители получают небольшие призы.

Фото Ярослав Будзински

TOY TORTU. Polyak toy tortu başqa ölkələrdə toy tortlarına oxşayır. Onu gənc cütlik bölür. Bəy və gəlin əvvəl bir-birini qonaq edir, sonra valideynlərini, daha sonra isə qalan qonaqları. Yeməklər, müsabiqələr, rəqslər sübhə qədər davam edilir.

СВАДЕБНЫЙ ТОРТ. Польский свадебный торт такой же, как в любой стране. Делит его молодая пара, жених и невеста сначала угощают друг друга, затем родителей и остальных гостей. Угощения, конкурсы, танцы продолжаются до рассвета.

POPRAVİNİ. Polyak toyları ikinci gün də davam edir, keçmişdə isə daha çox davam edirdi. Ən davamlı qonaqlar şənliyi davam etmək üçün popravinilarda görüşürlər...

ПОПРАВИНЫ. Польские свадьбы продолжаются и на второй день, а когда-то их справляли и дольше. Наиболее стойкие гости, встречаются на поправинах, чтобы продолжить веселье...